

SZÉPE GYÖRGY

Modern Nyelvoktatás 1995

Új folyóirat

Talán Magyarország az egyetlen közepes méretű európai ország, ahol nincs rendszeresen megjelenő folyóirata az idegen nyelvek tanításának és a vele szorosan összefüggő alkalmazott nyelvészetnek. A fordulat előtt két periodika is szolgálta ezt szakterületet: *Az idegen nyelvek tanítása*, a minisztérium és az „OPI” két havi folyóirata, valamint a *Modern Nyelvoktatás*, amely a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat keretében volt a „felnőtt- és felsőoktatás” tájékoztatója. 1989-ben mindkettő megszűnt. Jelennek meg ugyan különböző részleges célkitűzésű periodikák (ezekről számot is szeretnénk majd adni), de a szakmának jelenleg nincs átfogó folyóirata; s tegyük hozzá, hogy voltaképpen soha nem volt olyan szintű, mint a legtöbb európai ország alkalmazott nyelvészeti folyóirata.

A változások

Az elmúlt öt évben óriási változások történtek Magyarországon és a világnak ezen a táján. E változások hatását még fel sem tudjuk mérni; csak egy-kettőt említek közülük (szorosan az idegen nyelvek oktatására szorítkozva).

Megszűnt az orosz nyelv kötelező oktatása. Ennek nem az volt a legnagyobb hibája, hogy egy olyan nyelvet próbált terjeszteni, amire Magyarországon soha nem volt ekkora igény (valamilyen érdeklődés mindig volt és feltehetően mindig is lesz iránta), hanem az, hogy első idegen nyelvként sikertelenül tanítva akadályozott mindenféle későbbi idegennyelv-oktatást.

Az új, szabadabb közlekedési-turisztikai, művelődési, kereskedelmi és hírközlési viszonyok közepette nagyon sok ember kezdett el idegen nyelvet tanulni vagy folytatta félbemaradt nyelvtanulását. Elérhető közelségbe került a nyelvek gyakorlati felhasználása mindenféle politikai vagy ideológiai mellékzöngé nélkül. Az idegen nyelv lassanként ugyanúgy része lesz életünknek, mint a tőlünk nyugatabbra fekvő európai országokban. Az „idegen nyelv” többé nem idegen.

Ugrásszerűen megnőtt az angol, a német, a francia, olasz és spanyol nyelv tanulása iránti igény az iskolarendszer egészében és az iskolán kívüli szférában. Az angol és a spanyol iránt soha nem volt ekkora igény; de a német, a francia és az olasz is elérte a negyvenes évekbeli szintet és feltehetően túl is lépett régi pozícióin.

Itt jegyezzük meg, hogy a latint is „modern” nyelvnek tekintjük, mivel ma is élő igény van rá számos szakterületen. Sajnos, a latintanítás különösen visszaszorult az elmúlt évtizedekben.

Fellendült a magyarországi nemzeti kisebbségi nyelvek tanítása is; a nemzetiségi törvény keretében remélhetőleg az eddigieknél jobb nemzetiségi oktatási modelleket találnak majd.

Ugyanakkor a magyar mint idegen nyelv oktatása mintegy másfél évtizede fellendülőben van. Ez a tevékenység szorosan összekapcsolódik a „hungarológiai” oktatással, vagyis a magyar irodalom, kultúra és történelem külföldi oktatásával. Bennünket elsősorban az összetett szakma nyelvi része foglalkoztat.

Kevesebb eredményt lehet felmutatni az európai, kisebb elterjedtségű nyelveknek, valamint az Európán kívüli nyelveknek a magyarországi tanításával kapcsolatban. Talán csak a finn és a lengyel kivétel ez alól. Még a legközelebbi szomszédaink nyelve iránt is viszonylag csekély az érdeklődés Magyarországon; ezen is változtatni kellene.

Az első Modern Nyelvoktatás (1963–1989)

Folyóiratunk címe azonos a *Modern Nyelvoktatás* periodikáéval. Ez nem véletlen, mert több tekintetben folytatásának valljuk magunkat. S vállaljuk a címben megbúvó kétértelműséget is: a modern – vagyis élő – nyelvek tanításáról lesz szó, mégpedig modern – vagyis friss – keretben.

A régi *Modern Nyelvoktatás* az idegen nyelvek tanítását a nyelvészet (elsősorban az alkalmazott nyelvészet), a pedagógia és a pszichológia nemzetközi eredményeinek együttes segítségével kívánta fejleszteni, nagy súlyt helyezve a magyarországi tapasztalatok bemutatására is. Ez a felfogás meglehetősen különbözött az akkori – hivatalos – felfogástól, amely az idegen nyelvek oktatását egyszerű didaktikai (szakdidaktikai, metodikai) feladatnak tekintette és a pedagógiai szakma vége felé sorolta be. (A folyóiratnak hangsúlyozottan „nem hivatalos” jellege volt: minden hivatalos pozíció nélküli szakemberek szerkesztették, sokszorosítva jelent meg, ingyenes volt és általában a szerzők sem kaptak érte tiszteletdíjat.)

Hadd említsük meg az első két kiváló szerkesztőt: a már régebben elhunyt Simon Józsefné Tudóssy Margitot, valamint az ez évben elhunyt Fülei-Szántó Endrét.

A későbbiek során vissza fogunk térni a lila borítású periodika részletesebb bemutatására.

Új alapok

A hatvanas évektől kezdve voltaképpen létrejött egy új tudományos szakterület, amely – a fentebb jelzett régebbi felfogással szemben – javarészt az alkalmazott nyelvészet keretén belül helyezkedik el, mint annak központi része. A modern alkalmazott nyelvészet pedig elsősorban a pszicholingvisztikára épül.

Elég sok megbízható összefoglalás áll rendelkezésre erről a szakmáról, igyekezni fogunk felhívni rá a figyelmet. Egy sorozatot is tervezünk, amely szisztematikusan bemutatja majd a szakterület alapjait és nemzetközileg jelentős új eredményeit. Ez volna a tanári továbbképzési funkciónk. Úgy gondoljuk, hogy a gyakorló nyelvtanár számára tanulságos ezeknek a megismerése.

Természetesen helyet kívánunk biztosítani eredeti kutatások közlésének és saját, friss, tanári tapasztalatok bemutatásának.

Ugyanakkor nagyon szeretnénk, hogy ha kritikai elemzések sorozatával tudnánk bemutatni, megőrizni és talán visszahozni mindent, ami eredményes volt a magyarországi gyakorlatban.

Az alkalmazott nyelvészet

Ma már alig van olyan nyelvoktatási folyóirat, amely élesen lemetszené az idegen nyelvek oktatásáról a vele összefüggő egyéb szakterületeket. Úgy gondoljuk, hogy ezeknek a bemutatása hasznos lesz nemcsak a nyelvtanárok számára, hanem a fejlesztők, kutatók és a tanügyigazgatásban dolgozók számára is.

Elsősorban a magyar anyanyelvi oktatás legfontosabb kérdéseinek szeretnénk helyet biztosítani, mégpedig nem szembeállítva, hanem összhangba hozva az idegen nyelvek oktatásával. Hasonlóképpen tematikánk részének tekintjük a magyarországi nemzetiségiek és etnikai csoportok nyelvi nevelését, a két-nyelvű oktatást.

Igen fontosnak tartjuk, hogy a fordítás, a lexikográfia és a terminológia problémáiról és eredményeiről hírt adjunk.

Úgy véljük, hogy a nyelvoktatás ma már nem lehet meg a nyelvpolitika, a szociolingvisztika és az antropológiai nyelvészet eredményei nélkül.

Röviden összefoglalva: azt hisszük, hogy az alkalmazott nyelvészet egésze tanulságos lehet a folyóirat olvasói számára, ezért a nemzetközi kommunikáció, a nyelvoktatás technikai eszközei (elsősorban a számítógép és a videó), a kommunikációs defektusok, gyermeknyelv, írástanítás is mind fel fognak bukanni füzetekben.

Nem kell azonban attól félni, hogy a tanítási módszerek, a tananyagok bemutatása, a tantervek elemzése emiatt háttérbe szorul; épp ellenkezőleg, a szélesebb kereteket tekintjük a hagyományosan egy kissé beszűkült témák sikeres kezelési feltételének.

A folyóirat rovatai

Az átfogó tanulmányok, aktuális kérdésekkel foglalkozó cikkek, neves személyiségekkel folytatott interjúk és kulturális intézeteket bemutató írások mellett külön rovatot szentelünk a könyvismertetéseknek. „Könyvszemlénkben” helyet kapnak a témába vágó magyar kiadványokon kívül a külföldi kiadók Magyarországon terjesztett könyvei, magyar szerzők külföldön megjelent művei és a nevezetesebb külföldi kiadványok is. Recenzióinkat mintegy iránytűnek szánjuk, amelynek segítségével olvasóink eligazodhatnak a könyvek sokaságában. Szervesen kapcsolódik e rovathoz a napjainkban immár elengedhetetlen szoftver-kritika.

„Hírek és felhívások” című rovatunkban különböző hazai és külföldi rendezvényekre, konferenciákra, továbbképzési és ösztöndíj-lehetőségekre szeretnénk felhívni a figyelmet, annál is inkább, mert különben elég körülményes hozzájutni ezekhez az információkhoz.

A „Levelek a szerkesztőhöz” rovatban olvasóink véleményének és javaslatainak szándékszunk majd helyet biztosítani, amint az „Apróhirdetések” rovat is olvasóinkat szolgálja.

A folyóirat műhelye

A folyóiratot a Corvina Kiadó adja ki; annak idegen nyelvi szerkesztősége az a kis műhely, amely az egyes füzeteket gondozza.

A folyóirat koncepcióját és terveit a szerkesztőbizottság állítja össze, illetve hagyja jóvá. Ez a szélesebb műhelyünk. Még szélesebb műhelyünk a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete, amelynek erkölcsi támogatására számítunk, valamint a magyarországi nyelvtanárok és alkalmazott nyelvészek nagy tábora, akiknek az írásait és véleményét várjuk. A folyóirat tervének és rovatainak összeállításában sok segítséget kaptunk a leendő olvasóink által kitöltött kérdőívektől.

Az 1. számban a „Levelek a szerkesztőhöz” rovat későbbi helyén található az a kérdőív, amely segítette a szerkesztőséget a folyóirat profiljának kialakításában. Mivel azonban ezt a profilt, valamint a folyóirat rovatszerkezetét nem tekintjük egyszer s mindenkorra változatlanoknak, ezért köszönettel veszünk mindenféle megjegyzést, javaslatot (akár a kérdőív segítségével, akár anélkül). Az olvasókhöz intézett kérdéseink szolgáljanak ösztönzésül ahhoz, hogy tollat ragadjanak avagy komputert elé üljenek és levelet írjanak a szerkesztőhöz (annál is inkább, mert még nem alakultak ki véglegesen a rovatok, azok arányai, sőt a több nyelvvvel foglalkozó – és ezért több nyelv szerkesztési hagyományaira ügyelő – folyóirat szövegalkotási normái sem).

Akkor elkezdjük

... az 1. számot.

Minden kezdésnek megvan a maga kockázata, ezt azonban vállalni kell. Napjainkban, amikor nagyon meg kell számolni az egyre kevesebb forintot, olyan folyóiratot szeretnénk kínálni, amely előbb-utóbb „piaci áruként” is megáll a saját lábán.

Ehhez kérjük az olvasók támogatását, ha az első, ingyenes szám felkeltette érdeklődésüket.